

Sinteză caz Sânmartin

iulie 2009

În data de 31 mai 2009, pe fondul unor tensiuni crescânde, în localitatea Sânmartin, jud. Harghita a izbucnit un conflict interetnic.

Prezentarea are la bază informațiile culese de reprezentanți ai Romani CRISS, ai Asociației “Șanse Egale”, ai Asociației “Roma ACCESS Tomis” Constanța și persoane independente, ca urmare a vizitelor de documentare realizate în datele de 3, 4, 8 iunie și 14-15 iulie 2009.

În data de 31 mai 2009, aproximativ 400 de maghiari din localitatea Sânmartin, județul Harghita s-au adunat și s-au deplasat către 40 de case ale romilor din localitate. Pe fondul unei tensiuni crescânde între maghiarii și romii din localitate, legate de furturile comise de persoane aparținând etniei romilor (produse agricole, furaje, bunuri din gospodărie/locuințe etc), maghiarii au avariat casele, spărgând geamuri, distrugând uși și țigla de pe case. Mai multe bunuri din case au fost distruse, cum ar fi televizoare și antene TV. Mai multe autoturisme au fost avariate și mai mulți câini din curțile romilor au fost omorâți de către etnici maghiari. În data de 3 iunie 2009, o locuință a romilor a fost incendiată. După conflict, românii și-au părăsit locuințele și au înnoptat în pădure sau pe camp, sub cerul liber.

În timp de aproximativ o lună de zile, cetățenii de etnie maghiară s-au strâns aproape zilnic, în grupuri de 100-200 de persoane, și s-au deplasat la casele romilor, amenințându-i pe aceștia din urmă. În ultimele două săptămâni, maghiarii au agreat că se vor strânge în fiecare luni seara și se vor deplasa la casele romilor, pentru a „monitoriza” punerea în aplicare a „protocolului” agreat în data de 8 iunie 2009. De fiecare dată, deși sunt însoțite de poliție, acțiunile grupurilor de maghiari au condus la amenințări și la întreținerea stării permanente de tensiune în care se regăsesc românii ce au revenit în sat.

Cel puțin 50 dintre cei aproximativ 170 de romi din localitate nu au revenit deloc în sat până în prezent, de teama de a nu fi atacați. În prezent, aceștia dorm în pădure sau pe câmpuri pe raza localității Miercurea Ciuc. O parte din românii care au revenit în Sânmartin nu înnoptează în casele lor, ci se refugiază pe timpul nopții în pădurea din apropiere, de teama de a nu fi atacați de etnicii maghiari.

Începând cu data de 3 iunie, au avut loc întâlniri de dialog și reconciliere organizate de autoritățile locale, la care românii au avut un acces limitat. Într-una dintre aceste întâlniri s-a semnat un protocol care a stabilit condițiile de revenire ale romilor în localitate. (vezi Anexa 1-Protocol Sânmartin).

Desfășurarea deja clasică a conflictului, cu o comunitate majoritară la nivel regional care, pe fondul acumulării de tensiune în relația cu etnia conlocuitoare, aplică principiile justiției colective în contextul reclamării unui vid de autoritate și de implicare din partea autorităților locale, reprezintă o dovadă în plus a incapacității și lipsei de reacție a factorilor de decizie atât la nivel central, cât și la nivel local în a preveni și soluționa situații problematice de o asemenea anvergură. Atitudinea autorităților este cu atât mai condamnată cu cât mesaje care semnalează iminența unor asemenea situații sunt transmise permanent prin diferite mijloace de organizațiile neguvernamentale ale romilor și nu numai.

De asemenea, la mai mult de o lună de la izbucnirea propriu zisă a conflictului, încă nu se poate spune că situația este sub controlul autorităților.

Cel puțin 25 de copii, dintre care majoritatea cu vârstele sub 7 ani, se adăpostesc în pădure alături de 5 adulți și nu au revenit încă la casele lor de teama etnicilor maghiari care continuă să îi intimideze.

Declarațiile victimelor, potrivit cărora etnicii maghiari i-au hăituit chiar și prin păduri, folosind ATV-uri și mașini de teren au darul de a clarifica aspecte esențiale ale situației, atât din timpul conflictului, cât și postconflict.

Situația romilor, în special a persoanelor dislocate care locuiesc în pădure sau pe câmp, sub cerul liber, la aproximativ 6 săptămâni după conflict, este critică. Conflictul a afectat, într-o foarte mare măsură, copiii romi, punându-le sănătatea fizică și psihică în pericol. Autoritățile statului trebuie să elaboreze și să implementeze un proces de reintegrare a comunității romi, cu atenție specială acordată persoanelor dislocate și copiilor, asigurând și securitatea comunității locale.